

mjr mgr Marek Paprocki

CS SG w Kętrzynie

GENEZA POWSTANIA I ROZWÓJ SZKOŁY DO ROKU 1991

Potrzeby kadrowe dla nowo powstałych po II wojnie światowej Wojsk Ochrony Pogranicza spowodowały, że już 21.09.1946 r. ukazał się rozkaz Naczelnego Dowództwa WP nr 0153/Org, w którym na bazie rozformowywanej Oficerskiej Szkoły Piechoty nr 3 w Inowrocławiu polecono zorganizowanie Centrum Wyszkożenia WOP z siedzibą w Rawiczu. Różnorodne trudności, w tym problemy lokalowe, na jakie natrafiono spowodowały, że Zarządzeniem nr 0210 z dnia 23.02.1947 r. zmieniono miejsce dyslokacji na Ostródę. 1 maja 1947 r. Centrum rozpoczęło działalność szkoląc oficerów i podoficerów dla potrzeb WOP. Od maja 1947 r. do października 1949 r. zorganizowano 4 kursy oficerskie i 4 kursy podoficerskie, na których przeszkolono 465 oficerów, dowódców pododdziałów granicznych oraz pracowników sztabu, 27 oficerów specjalistów z zakresu szkolenia i wykorzystania psów służbowych, 696 podoficerów zawodowych i nadterminowych, a także 360 szeregowych i podoficerów – przewodników psów służbowych.

W międzyczasie rozkazem organizacyjnym Naczelnego Dowództwa WP nr 055/Org z dnia 20.03.1948 r. zmieniono nazwę Centrum na Centrum Wyszkożenia Ochrony Pogranicza (OP). Do 1949 r. formacja otrzymywała kadre ze szkół oficerskich MON, którą przeszkalano z problematyki granicznej. Kiedy jednak 01.01.1949 r. WOP przeszły z resortu MON pod kompetencje Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego zdecydowano się, biorąc również pod uwagę konieczność zmian organizacyjnych oraz zaostrzającą się sytuację międzynarodową, utworzyć Oficerską Szkołę WOP na bazie Centrum Wyszkożenia. Powołał ją rozkazem nr 075 z dnia 06.08.1949 r. Minister Bezpieczeństwa Publicznego. Z kolei rozkazem nr 078 z dnia 08.09.1949 r. przeniesiono szkołę do Kętrzyna, ponieważ pomieszczenia w Ostródzie nie nadawały się na jej siedzibę.

2 listopada 1949 r. naukę w Oficerskiej Szkole Wojsk Ochrony Pogranicza w Kętrzynie rozpoczął oficjalnie pierwszy rocznik podchorążych.

Szkolenie obejmowało:

- zespół przedmiotów specjalistycznych wykładanych w Cyklu Specjalnym,
- zespół przedmiotów ogólnowojskowych wykładanych w Cyklu Ogólnowojskowym,
- zespół przedmiotów ogólnokształcących, w tym szkolenie polityczne, realizowanych w Cyklu Społeczno-Politycznym i Przedmiotów Ogólnokształcących.

Pierwsza promocja oficerów politycznych odbyła się już 22.12.1949 r. Było to uwieńczeniem rozpoczętego w maju 1949 r. kursu w Centrum Wyszkożenia w Ostródzie.

Począwszy od 1953 r. OS WOP zaspokajała potrzeby kadrowe zatrudniając własnych absolwentów. Rozbudowano też strukturę szkoły zwiększając liczbę batalionów podchorążych oraz tworząc nowe cykle szkoleniowe: ogniowy, specjalny i przedmiotów ogólnokształcących. Od 1953 r. dotychczasowy dwuletni system szkolenia zamieniono na trzyletni. W 1957 r. w szkole, tak jak i w całej formacji, zaszły zmiany będące rezultatem przeobrażeń, jakie nastąpiły w kraju i poza jego granicami. Dokonano redukcji części etatów, znacznie zmniejszono nabór do szkoły oficerskiej, zlikwidowano bataliony zastępując je kompaniami. Podwyższono kryteria naboru do szkoły itp.

W latach 1960-1963 szkoła oprócz szkolenia kadr dla potrzeb WOP realizowała w systemie kursowym proces szkolenia oficerów Służby Bezpieczeństwa i Milicji Obywatelskiej. Łącznie na pięciu kursach przeszkolono 385 oficerów SB i MO. Za zasługi położone w kształceniu kadr dla potrzeb WOP Rada Państwa w dniu 27.09.1962 r. nadała szkole sztandar wojskowy.

Nowy etap w rozwoju WOP – a co za tym idzie – i szkoły rozpoczął się w 1965 r. 1 lipca formacja graniczna została podporządkowana Ministrowi Obrony Narodowej. Nastąpiły zmiany w dotychczasowym systemie szkolenia zawodowego. W 1968 r. zlikwidowano Oficerską Szkołę WOP tworząc w jej miejsce pierwszą Szkołę Podoficerów Zawodowych

WOP z rocznym okresem kształcenia. Zmianę motywowano tym, że własne szkolnictwo MON zapewni obsadę oficerską WOP tym bardziej, że otrzymało ono status naukowy uzyskując I stopień szkół wyższych. Dlatego też rozformowanie OS WOP tłumaczono i tym, że nie spełnia ono warunków lokalowych i wyposażeniowych aby uzyskać rangę szkoły wyższej I stopnia. W rezultacie w 1967 r. rozpoczęto po raz pierwszy nabór kandydatów do WSOWZmech. im. Tadeusza Kościuszki we Wrocławiu, w której zorganizowano pododdział przeznaczony wyłącznie dla potrzeb WOP.

5.11.1969 r. Minister Obrony Narodowej Zarządzeniem nr 61 powołał do życia w Kętrzynie Szkołę Chorążych WOP. Nauka w niej trwać miała 2 lata, a przyjmować miano absolwentów liceów ogólnokształcących i średnich szkół zawodowych. Z kolei 15.07.1970 r. Szef Sztabu Wojsk Wewnętrznych Zarządzeniem Nr 022 powołał do życia w Kętrzynie Ośrodek Szkolenia Wojsk Wewnętrznych. Miał on kształcić żołnierzy korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego, a także funkcjonariuszy MO pełniących służbę w Granicznych Placówkach Kontrolnych (od 1965 r. przejścia graniczne znajdowały się w gestii Ministra Spraw Wewnętrznych, stąd służbę w nich pełnili funkcjonariusze MO, żołnierze WOP ochraniaли tylko tzw. „zieloną granicę”).

Rozformowanie Oficerskiej Szkoły WOP i powstanie na jej bazie szkoły Podoficerskiej, Szkoły Chorążych oraz Ośrodka Szkolenia Wojsk Wewnętrznych spowodowało wiele zmian etatowych i organizacyjnych.

W 1971 r. w związku z ponownym podporządkowaniem WOP Ministerstwu Spraw Wewnętrznych, a także włączeniem przejść granicznych w struktury i kompetencje WOP, decyzją Ministra Spraw Wewnętrznych i Zarządzeniem Szefa Sztabu WOP nr 069, z dnia 11.07.1972 r., zmieniono nazwę Ośrodka Szkolenia Wojsk Wewnętrznych na Ośrodek Szkolenia WOP.

W wyniku wieloletnich starań, aby podchorążowie III i IV roku mogli kontynuować studia w Ośrodku Szkolenia w Kętrzynie, podjęto decyzję utworzenia w Kętrzynie filii WSOWZmech. Oficjalnie powołano ją do życia 14.09.1979 r., choć pierwsi podchorążowie III roku WSOWZmech. rozpoczęli naukę w Kętrzynie 01.04.1978 r. Od tej pory struktura szkolenia w szkole przedstawiała się następująco:

- Filia WSOWZmech. III i IV rocznik podchorążych,

- Szkoła Chorążych WOP – kształcenie 9 miesięcy,
- Szkoła Podoficerska WOP – kształcenie 6 miesięcy (działała doraźnie w zależności od potrzeb kadrowych od 1975 r.),
- Kurs kształcenia żołnierzy zawodowych WOP.

Wzbogacenie bazy dydaktycznej oraz wprowadzenie nowych kierunków kształcenia spowodowało podjęcie decyzji o kolejnej zmianie nazwy ośrodka. Na podstawie Zarządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych nr 054 z dnia 12.09.1980 r. oraz Zarządzenia Dowódcy WOP nr 949 z 19.09.1980 r. przeformowano Ośrodek Szkolenia w Centrum Szkolenia WOP. Podobnie jak Ośrodek, Centrum miało kształcić dla potrzeb WOP:

- podchorążych Filii WSOZmech. – kandydatów na oficerów WOP,
- kadetów – kandydatów na chorążych WOP,
- podoficerów przyjętych do zawodowej służby wojskowej WOP,
- oficerów i chorążych WOP na kursach doskonalenia i przekwalifikowania,
- kadrę zawodową na kursach przeszkolenia.

Po wielu latach starań, unowocześniania i rozbudowy bazy szkoleniowej, podnoszenia kwalifikacji zawodowych kadry dydaktycznej i dowódczej CS WOP, w 1985 r. po raz pierwszy w Kętrzynie znalazły się cztery roczniki podchorążych WSOWZmech., a szkoła urosła do rangi szkoły wyższej. Od tej pory proces kształcenia oficerów dla potrzeb formacji odbywał się w Centrum Szkolenia.

Zapoczątkowane w 1989 r. zmiany ustrojowe w Polsce wpłynęły między innymi na decyzję władz odnośnie przebudowy i przystosowania systemu ochrony granic do nowych warunków społeczno-politycznych państwa. Wiązało się to z koniecznością przebudowy nie tylko systemu ochrony państwa, ale również szkolnictwa zawodowego. Punktem wyjścia stała się uchwalona przez Sejm RP 12 października 1990 r. Ustawa o Straży Granicznej, w oparciu o którą Minister Spraw Wewnętrznych wydał Zarządzenie nr 47 z dnia 16.05.1991 r. o rozformowaniu WOP i utworzeniu Straży Granicznej. Konsekwencją tego było wydanie przez Komendanta Głównego SG Zarządzenia nr 21, w którym w miejsce Centrum Szkolenia WOP powołano do życia Centrum Szkolenia Straży Granicznej.

Odgruzowywanie koszar

Wyjazd na zajęcia 1955 r.

Wypracowanie decyzji

Przygotowanie do przysięgi

Egzamin podchorążych z taktyki 1956 r.

Po promocji

Egzamin podchorążych 1959 r.

Gen. Eugeniusz Dostojewski promuje na pierwszy stopień oficerski 1963 r.

Egzamin z wychowania ogniowego sierpień 1968 r.

Podczas zajęć z łączności

Po roku od utworzenia Centrum, Komendant Główny Straży Granicznej dr Jan Wojcieszczuk Decyzją Nr 19 z dnia 6.07.1992 r. nadał Centrum Szkolenia SG sztandar, którego uroczyste wręczenie nastąpiło w dniu 14.11.1992 r. Aktu poświęcenia sztandaru dokonał Biskup Polowy Wojska Polskiego gen. bryg. Sławoj Leszek Głódź. W ten sposób zakończył się kolejny etap w historii szkoły i rozpoczął nowy, jakże odmienny od poprzednich.

Poświęcenie sztandaru przez Biskupa Polowego WP S.L. Głódzia

Paprocki Marek; Geneza powstania i rozwój szkoły do roku 1991, w: Problemy Ochrony Granic. Biuletyn nr 16 (2001), s. 7- 17.